

Rek. 22/2016/holdbart D 2017

Tidligere nummer A 1657/holdbart
Behandles i Utvalget for et bærekraftig Norden

Utvalget for et bærekraftig Nordens betenkning over **En giftfri hverdag**

Forslag

Utvalget for et bærekraftig Norden foreslår at

Nordisk råd tar meddelelsen om rek. 22/2016, En giftfri hverdag, til etterretning og avventer *politisk dialog* hva angår annen at-sats

Nordisk råd tar meddelelsen om rek. 22/2016, hva angår første og tredje at-sats til etterretning og anser den som *ferdigbehandlet* for rådets vedkommende

Bakgrunn

Rekommendasjonene har følgende ordlyd:

Nordisk råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å opprette et felles nordisk kunnskapscenter for giftfri hverdag og hvilke alternativer som kan substituere giftige emner

å utrede muligheten for å sette nasjonale regler om anvendelsen av kjemikaler og hormonforstyrrende stoffer i tilfeller hvor EU regelverk vurderes mangelfull

å kontinuerlig oppdatere kriterier innenfor miljømerket Svanen for å sikre at svanemerkede produkter ikke inneholder kjemikalier og hormonforstyrrende stoffer, som vurderes risikable i forhold til skadelige helse- og/eller miljøpåvirkning

Meddelelse fra Nordisk Ministerråd

- *Ad. den første at-sats «å opprette et felles nordisk kunnskapscenter for giftfri hverdag og hvilke alternativer som kan substituere giftige emner»*

Tanken om et nordisk kundskabscenter for giftfri hverdag bringer op et spørsmål omkring, hvorvidt de nordiske lande bedre kunne bruke hinanden i informationsformidling og skabe synergier i form af fælles vidensformidling. Spørsmålet er aktuelt: selve EU's Kemikalieagentur (ECHA) påpeger at der er behov for mere samarbejde og netværk omkring udveksling af viden om gode alternativer både blandt myndighederne og blandt de forskellig led i virksomhedernes forsyningskæder.

MR-M deler udvalgets bekymring for giftige kemikalier i hverdag og anser spørgsmålet om mulige synergi i videreformidling af kundskab om giftfrie alternativer som relevant. De nordiske myndigheder gennemfører hver især omfattende arbejde i formidling af viden om farlige kemikalier og deres alternativer. Det kan forestilles, at øget samarbejde mellem de nordiske myndigheder omkring informationsformidling ville være giverigt for alle lande. Derfor stiller MR-M sig positiv over for forslag til et projekt med formål om at øge samspil mellem de nordiske kemikaliemyndigheder i deres informations- og *outreach* funktioner.

Et fællesnordisk kundskabscenter vurderes dog ikke som det mest hensigtsmæssige tiltag til at skabe mere synergi. Ideen om et nordisk kundskabscenter tyder på et projekt med meget stor finansielle ramme. Den nordiske kemikaliegruppe (NKG) anvender årligt 4-5.000 000 DKK på projekter, som dens ekspertgrupper gennemfører. NKG opbygger viden om problematiske kemikalier, herunder hormonforstyrrende stoffer og deres skadelige effekter på sundhed og miljø, og supplerer de nationale myndigheders arbejde på området. Dette arbejde er medvirkende i udvikling mod stringent regulering og kontrol med kemikalier og afspejles i dag i et ikke ubetydeligt bidrag og indflydelse på området i EU og internationalt. I og med at de nordiske midler er begrænsede, vurderer MR-M, at disse bedst anvendes som hidtil i tråd med den nordiske miljøhandlingsplanens prioriteringer. I denne sammenhang skal der påpeges, at udover at have arbejdet med vidensopbygning, metodeudvikling og analyser, har man i det nordiske regi også støttet informationsformidling både til erhverv og borgere, fx SPIN og informationswebsider til skolebørn, Hannas hus.

- *Ad den andre at-sats « å utrede muligheten for å sette nasjonale regler om anvendelsen av kjemikaler og hormonforstyrrendestoffer i tilfeller hvor EU regelverk vurderes mangelfull »*

De nordiske lande anser det yderst vigtigt at EU kemikalier regelværk udvikles med henhold til hormonforstyrrende stoffer. Landene prioriterer udviklingen af EU regelværket både i det nordiske samarbejde på minister og arbejdsgruppeniveau samt nationalt.

Rådet forslår at der iværksættes en juridisk udredning angående råderum, der eventuelt findes i forhold til skarpere nationale krav end defineret af EU regelværk. Sådan en udredning vurderes dog ikke nødvendigvis at kunne afstedkomme den efterspurgte information om omfanget af det nationale råderum i det, hvor sager angående råderummet først endeligt afgøres ved EU- og EFTA-domstolene. Det menes derfor, at de nordiske midler er bedst brugte til at direkte påvirke EU regulering.

- *Ad den tredje at-sats – «å kontinuerlig oppdatere kriterier innenfor miljømerket Svanen for å sikre at svanemerkede produkter ikke inneholder kjemikalier og hormonforstyrrende stoffer, som vurderes risikable i forhold til skadelige helse- og/eller miljøpåvirkning »*

Det overordnede mål for Svanen på kemikalieområdet er at Svanen skal være et stærkt virkemiddel for at bidrage til udfasningen af miljø- og sundhedsskadelige stoffer.

Svanen udelukker som udgangspunkt miljø- og sundhedsfarlige kemikalier i miljømærkede produkter. Der gives undtagelser for brugen af farlige kemikalier, fx hvis der ikke er brugbare og udbredte alternativer til et farligt kemikalie, men kun hvis et produkts overordnede miljømæssige egenskaber samlet set bliver bedre, end hvis kemikaliet ikke anvendes. Jo tættere på kroppen og jo længere tid kemikalier tænkes at kunne påvirke, jo skrappere krav. Desuden udelukker generelt Svanen kemikalier, der er opført på EU's REACH Kandidatliste. Med hensyn til hormonforstyrrende stoffer, så har Svanen gennem de sidste 10 år typisk anvendt EU's liste over potentielt hormonforstyrrende stoffer for at udelukke disse stoffer og med ændring af status på denne liste, er ved at opdatere sine procedurer på dette punkt. Udelukkelsen af hormonforstyrrende stoffer gælder selve det miljømærkede produkt, men vil i nogle tilfælde også kunne være en udelukkelse ved anvendelse i produktionen af det miljømærkede produkt.

Svanens (og EU miljømærkets) kriterier opdateres med 4-6 års mellemrum. Ved revision af kriterier er der særligt fokus på miljø- og sundhedsfarlige kemikalier. Evaluering af eksisterende kriterier starter typisk 2 år før kriterierne udløber, og vil benytte nyeste viden med hensyn til miljø og sundhed. Forsigtighedsprincippet/ føre var-princippet skal ligge til grund ved mistanke om at stoffer kan ha alvorlige helse- og/eller miljøegenskaber.

Ved evaluering og revision af produktgrupper vurderes om der er mulighed for at stramme kravene til miljø- og sundhedsskadelige stoffer.

På denne baggrund anser Nordisk Ministerråd rekommandationen for opfyldt.

Utvalgets synspunkter

Utvalget for Holdbart Norden har hovedansvar for behandlingen av meddelelsen. Meddelelsen har også vært behandlet av Utvalget for Velferd i Norden på sommermøte 2017:

Utskottet för välfärd i Norden anser att det är angeläget för de nordiska länderna att agera mer kraftfullt i frågan om en giftfri vardag – det är viktigt att skydda medborgarna från farliga hormonstörande ämnen och gemensamt driva på för vidare reglering av dessa ämnen. Där EU-regleringen helt klart brister måste de nordiska länderna vara pro-aktiva.

Ett stärkt nordiskt samarbete inom giftfri vardag utgör helt klart ett område med nordisk nytta och de nordiska länderna bör gå före i regleringen. De nordiska kemikaliemyndigheterna har en nyckelroll att i detta.

At-sats 1

Utvalget for et holdbart Norden noterer at MR-Miljø deler Nordisk råds vurdering at det kunne være ressurs sparende å øke samspillet mellom de nordiske kjemikalmyndigheter i forhold til kunnskapsutvikling og kunnskapsformidling. Videre at det arbeides med et prosjekt, som har som formål å øke samspill i forhold til informasjons- og *outreach* funksjoner. Derimot stiller MR-Miljø seg negativ til å opprette et felles nordisk kunnskaps senter på dette området og henviser til at det årlige budsjettet for det nordiske samarbeidet om kjemikal er kun 4,5 million DKK, og disse midler anvendes i dag til å drive forskjellige arbeidsgrupper og gjennomføre prosjekter. 4,5 millioner kroner er kun en brøkdel av de midler som anvendes på kjemikalområdet i Norden. Hvis MR-Miljø mener at det er synergi å hente ved økt samarbeid mellom de nasjonale institusjoner, så burde det være mulig å mobilisere noen nasjonale midler til dette formål. Utvalget ønsker å påpeke at det i dag finnes flere nordiske samarbeidsorganer, som delvis finansieres med nordiske midler og delvis med nasjonale midler. Utvalget mener at MR-Miljø burde se nærmere på rekommandasjonen i lys av de gode erfaringer som Norden har med samarbeidsorganisasjoner. Utvalget anser dog ikke at det er meningsfullt å opprettholde rekommandasjonens første at-sats.

At-sats 2

Utvalget forstår at MR-Miljø anser at det ikke er god bruk av begrensede budsjettmidler å utrede muligheten for å fastsette nasjonale regler om anvendelsen av kjemikal og hormonforstyrrende stoffer i tilfeller hvor EUs regelverk vurderes mangelfullt. Under behandling av forslaget til rekommandasjon kunne utvalget konstatere at det var uklarheter og delte meninger om det nasjonale råderom for regulering av kjemikal. En svensk utredning påpekte at det var mulig å regulere nasjonalt hvis EU ikke allerede hadde regulert området. I Danmark valgte man i 2015 å trekke tilbake forslag om nasjonal regulering av farlige ftalater etter at Kommisjonen hadde protestert.

Nordisk råd mener at de nordiske land bør være ledende i arbeidet med å skape forutsetninger for giftfri hverdag for regionens medborgere. Å være ledende betyr at landene må gå foran og sette nasjonale regler i tilfeller hvor den langsommelige prosess i EU ikke gir forventet resultat. Den utredning som Nordisk råd etterlyser har som formål å skape klarhet om det juridiske grunnlag for Norden til å vise lederskap i arbeidet for giftfri hverdag. Utvalget ønsker derfor å ha en dialog med miljøministrene innen Nordisk råd tar endelig stilling til rekommandasjonen skjebne.

At-sats 3

Utvalget mener at meddelelsen fra Nordisk ministerråd skaper klarhet om hvordan miljømerket Svanen anvendes for å fremme utvikling av giftfri hverdag i Norden. Det er tale om meget betydelig og positivt bidrag. Dette er ennå et bevis på at miljømerket Svanen er et av Nordens mest effektive instrument i miljøpolitikken. Utvalget anbefaler derfor at Nordisk råd betrakter at-satsen som ferdigbehandlet.

Reykjavik, 20. september 2017

Christian Poll (Alternativet)

Irene Johansen (A)

Karin Gaardsted (S), Næstformand

Kjell-Idar Juvik (A)

Liselott Blixt (DF)

Rasmus Ling (MP)

Staffan Danielsson (C)

Suzanne Svensson (S)

Sylvi Graham (H)

Teitur Björn Einarsson (Sj.)

Thomas Finnborg (M)

Valgerður Gunnarsdóttir (Sj.)